

Városi alkalmazottak gyakorlatuk mindhárom évét városi szolgálatban tölthetik.

A törvényhatóság első tisztviselőjét, tehát az alispánt és a polgármestert a törvényhatósági bizottság közgyűlése, a megyei városok polgármesterét pedig a képviselőtestület tízre választja.

A törvényhatósági főorvost, levéltárost, allevéltárost, a járási orvosokat, a városi számvevőségek egész személyzetét, valamint a vármegyei kezelőszemélyzet tagjait életfogytiglan a főispán nevezi ki.

A vármegyéknek, a törvényhatósági jogú és a megyei városoknak előbb nem említett többi tisztviselőjét a törvényhatósági bizottság közgyűlése, illetőleg a képviselőtestület életfogytiglan választja.

A közigazgatási gyakornokot országos pályázat alapján a főispán nevezi ki, szolgálattételre azonban a törvényhatóság első tisztviselője osztja be.

A továbbiakban a törvény a közigazgatási tisztviselők fizetési osztályba sorozását, illetményeit, szolgálati beosztását s nyugdíjbahelyezését, majd a IV. rész egészében a fegyelmi eljárást tárgyalja, amelyeknek ismertetését mellőzhetjük.

Dr. Hoffmann Gyula.

Debrecen sz. kir. város erdőgazdasága

írta: *Kovássy Kálmán*, m. kir. főerdőtanácsos.

(Befejező közlemény.)

Erdei termékek kezelése, felhasználása, értékesítése, { feldolgozóberendezések stb.

A vágástereken a kitermelés alkalmával a megfelelő méretű szebb törzsek szerfának hagyatnak meg, valamint ehhez a csoporthoz számít az is, amelyek megrendelésre meghatározott méretek szerint lesznek kitermelve. Ezen kiválasztás után visszamaradó törzsrészek azután alkalmasságuknak és méreteinek megfelelőleg, hasáb-, dorong- és botfának termeltetnék ki, ezenfelül visszamaradó 6 cm-en alóli ágrészek a galyfába maradnak. Végül az irtásokból származik a tuskófa.

Ezek szerint 4 főválasztékot különböztetünk meg: úgy-mint a szerfát, tűzifát, galyfát és tuskófát.

A szerfát, a különleges méretekben megrendelt anyagok-tól eltekintve, általában 2 métertől felfelé, egész és félméter hosszban termelik ki.

Eddig csupán a keményfa választékokból termeltek szer-fát, azonban a nyárfa kedvezőbb értékesítése érdekében újab-ban a nyárfából — a gyufagyáraknál szokványos méretek sze-rint — a szerfatermelés bevezettetett. A szerfa az összes ter-melés 8—10 százaléka.

A fatömeg legnagyobb része, átlagban 60%-a, a kemény és puha választék szerint elkülönített tűzifából áll. A kemény-nek legnagyobb része tölgy és akác, melybe az előforduló szilt és kőrist is belevegyítik. A puha tűzifának a tömegét a nyár adja, kisebb része pedig nyírből áll.

A tűzifát, tekintettel az időközi beszáradásra és a szállí-tási és raktározási apadékra, a különböző helyeken más-más méretekben rakják össze. Így a vágásterületeken a hasábfát 1.10 m magas, 2.20 m széles, a dorongfát 1.20 m magas és 2.20 m széles rakásokban; az erdei rakodókon 2.0 m szélességben, 1.10 m magasságban, míg a debreceni faraktárakban 2.0 m széles, 1.05 m magas eladási méretben rakják.

A részes termelésből származó galyfát 2 m széles, 1.50 m magas csomókban rakják össze.

A botfa kitermelése után visszamaradó galyat, megszábot-t méret nélkül csomóba rakják.

A tuskó irtása folytán kikerülő anyagot 50 cm hosszúsá-gig terjedő darabokból a vágás területén 1.00 m széles, 1.00 m mély és 1.40 m magas rakatokban halmozzák fel.

Ennél a választéknál említhető meg még az úgynevezett torzsolás vagy csabakolás útján kikerülő anyag, amely alátele-pített területeken, ahol tuskóirtást végezni nem szabad, akként termelődik, hogy a tuskót a földszíneig lehasogatják és a fát 1.10 m széles és 1.20 m magas rakásokba rakják.

Az összes kitermelt anyagból elsősorban a város szükség-letei és kötelezettségei elégítetnek ki.

A szerfából nyeri fedezetét a mező- és erdőgazdasághoz

tartozó épületekhez, valamint egyéb építkezésekhez, a hortobágyi berendezésekhez stb. szükséges anyag.

A tűzifából évenként a városi hivatalok, irodák, közintézmények, vállalatok szükségletére részben ingyen, részben kedvezményes áron 7000 ürm.³-t, természetbeni illetményként 696 ürm.³-t, a ref. egyháznak és kollégiumnak részben régebbi birtokrendezések alapján, valamint papok, tanárok és tanítók részére 2841 ürm.³-t ad a város.

Ezenkívül köteles kiadni a ház- és földtulajdonos polgároknak a régi szokásjogon alapuló fakompetenciáját. Ezek igen nagy terhek az erdőgazdaságon és annak tiszta jövedelmét nagyon csökkentik.

A többi választékból a város saját szükséglete nem jelentékeny.

A város saját szükségletén felül maradó anyagkészlet eladásra kerül. Az értékesítés kismértékben az erdei rakodókon, legnagyobbbrészt azonban a debreceni faraktárakból történik akként, hogy a vásárlóknak a faraktári személyzet az anyag méretjegyzékét átadja, s az ez alapon befizetett utalványra a faanyag kiadatik.

A kemény szerfaválasztékokat leginkább gazdasági építkezésekhez és berendezésekhez keresik, a puha szerfát legnagyobbbrészt a gyufagyárak használják fel. A kemény szerfa jelenleg megállapított ára:

1 m ³ 15 cm középátmérőig	30 P
1 m ³ 16—20 cm középátmérőig	36 „
1 m ³ 21—30 cm középátmérőig	40 „
1 m ³ 31—40 cm középátmérőig	48 „
1 m ³ 41 cm-től középátmérőig	56 „

A puha szerfa árai:

1 m ³ 15 cm középátmérőig	15 P
1 m ³ 16—25 cm középátmérőig	20 „
1 m ³ 26—30 cm középátmérőig	30 „
1 m ³ 31—40 cm középátmérőig	30 „
1 m ³ 41 cm-től középátmérőig	40 „

A tűzifából ipari célokra jelentéktelen mennyiség használ-

tatik fel, mert a kefegyáraknak szükséges juhar- és nyár-dorongfán kívül, más ipari alkalmazást alig talál. Ezelőtt a dongafa termelése is be volt vezetve, azonban ezen a vidéken a többévi rossz szőlőtermés a hordókészítőiparágat annyira el-sorvasztotta, hogy ez a cikk egyáltalán nem keresett. Jövőben a kereslet szerint lesz ezen választék termelése ismét bevezetve. A tűzifa jelenlegi árai:

1 ürm ³ kemény hasáb	12.50 P
1 ürm ³ kemény dorong	10.— „
1 ürm ³ kemény bot	7.— „
1 ürm ³ II. oszt kemény dorong	5.— „
1 ürm ³ puha hasáb	5.50 „
1 ürm ³ puha dorong	5.— „

A felestermelésből származó galyfát a vágásterületről csomónként, fajtája és minősége szerint 4—9 pengőig értékesítik, míg a botfatermelés után visszamaradó galycsomók árát megszabott árak nélkül minőség és nagyság szerint állapítják meg.

A tuskófát kistrészből a városi faraktárakban, nagyobb részben pedig a vágásterületen és az erdei rakodókon értékesítik, 1 ürm³ I. osztályút 8 P, II. osztályút pedig 5.50 P árban.

A város vezetősége a folyó évben nagy hiányt pótolta az epreskerti faraktárakban létesített berendezésekkel, nevezetesen szalagfűrész- és fűrészkeretet állított fel, amellyel szép és nagyméretű szerfáit felvágathatja, s ezáltal azok kereskedelmi és ipari felhasználását lehetővé teszi és faanyagát magasabb áron értékesítheti. Minthogy pedig Debrecenben és vidékén fűrészkeret üzemből nincsen, a bérvágásra is hézagpótlást jelent. Az epreskerti faraktárban faaprító is van felállítva, mellyel elsősorban a város szükségletét elégítik ki, ezenkívül pedig bérvágást is eszközölnek. Az epreskerti faraktár és üzemből berendezése most már alapul szolgálhat a telep továbbfejlesztésére és a szükség és kereslet szerint más iparcikkeknek vagy félgyártmányoknak előállítására is. Az epreskerti üzemből alkalmazott szak- és kézimunkások beszerzése nehézségbe nem ütközik; a szakmunka órábára átlagban 1 pengőre tehető, a kézimunkások napibére pedig 2 P 40 fillér átlagban.

Erdőművelés, felújítás, ápolás.

A régebbi időkben az erdők sarjerdőüzemmódban kezelték, s a felújítást tisztán a sarjadzásra, illetve a természetre bízták. A sarjadzást megakadályozó emberi vagy természeti beavatkozások miatt ki nem sarjadzott területeken tisztások vagy gyenge záródású állományok képződtek. Már Török Gábor, akkori városi erdőmester, 1882-ben megállapítja, hogy a városi erdőknek kereken 40%-a 0.3—0.4 záródású, vagyis a fatömegnek, illetve az álló fáknak ezen a területeken majdnem 60—70%-a hiányzik, ami elsősorban a hiányos felújulás következményének tekinthető, amelyhez hozzájárult az emberi és legeltetési károk rossz hatása.

Az erdőknek ez az állapota, valamint az elvéhédtt tölgytuskóknak a hovatovább jobban jelentkező sarjadzási képtelensége a város akkori erdészét arra ösztönözte, hogy ezeken a mindinkább nagyobb jelentőségű bajokon segítsen, mint-hogy pedig anyagi eszközöket a város rendelkezésükre bocsátani nem tudott, arra az elhatározásra jutottak, hogy az erdő felújítását mezőgazdasági köztes használattal kapcsolatosan biztosítják.

Ez okból az erdőterületeken erdőtelepítőket (vákáncsosokat) alkalmaztak, s az erdőtelepítések egészen 1928. évig úgyszólván kizárólag ezen rendszer mellett végeztek.

Az erdőtelepítők a részükre kijelölt területeken kint laktak; a várostól kapott faanyagból maguknak lakásokat (kunyhókat, leginkább földkunyhókat) építhettek, sertést és aprómarhát tarthattak.

A részükre kiosztott területeket a város szántotta meg és a gazdasági termény harmada dézsmában a városé volt.

Később az erdőtelepítők nagyobb arányokban jelentkezték s már 1906-ban szükségesnek mutatkozott ezen ügy rendezésére egy egységes intézkedésnek a kidolgozása, amely 1906-ban a „Vákáncsos földek használati szabályai” cím alatt Török Gábor erdőmester és Botos Lajos erdész neve alatt ki is adatott.

Ez a szabályzat feloleli a vákáncsos kötelezettségeit és jogait. Jogai között felsorolja a kintlakást, jószág tartást, amely szerint az állandóan kintlakó telepítőnek legfeljebb 3 darab

sértést, 1 lovat, aprómarhát és szükség esetén, írásbeli engedély mellett 1 tehenet is szabad tartania, továbbá a vágástereken, a tisztásokon a legeltetést engedi meg, illetve „nézi el”, kaszálás pedig csak dézsma mellett szabad. A városnak kevesebb költségokozása céljából kimondja azt is, hogy oda kell törekedni, miszerint a vákáncsos maga szántsa, illetve művelje meg a földet.

Általában a szabályzat megfelelő és szigorú intézkedéseket tartalmaz ugyan, de nem mindig határozott kifejezéseiből következtetni lehet, hogy a későbbi elfajulások ezek alapján fejlődtek ki.

Jellemző az is, hogy a szabályzatban már akkor szükség volt annak felemlítésére, hogy a „vákáncsosoknak bálákat tartani csak az erdész írásbeli engedélye és felügyelete alatt szabad”.

Nemkülönben felemlítésreméltó az is, hogy a szabályzat csupán akácosokról beszél és mindenhol csupán ezekre vonatkoznak intézkedései, ami magyarázatát szolgáltatja az abból az időből ránk maradt akácosoknak.

A vákáncsosok eleinte — mint a régebbi telepítésekből is megállapítható — túrhetően dolgoztak, később azonban a vákáncsosok közé mindig több rosszabb elem szivárgott be, ami a háború alatt fokozódott, a háború után pedig tetőpontját érte el. Ennek megfelelően és a megváltozott viszonyok következtében, 1920-ban már új erdőtelepítési szabályzatot kellett csinálni, amelyet Debrecen sz. kir. város közigazgatási bizottsága útján a földművelésügyi miniszter úr is jóváhagyott.

A nagymérvű erdősítési hátrálékok a háborús használatok miatt még inkább megnövekedtek, úgyhogy már 1920-ban a hátrálékok Debrecen város erdőségei területének több, mint egyötödére terjedtek ki. Ilyen nagy erdősítési hátrálék mellett a vákáncsosok beözönlése nem korlátoztatott, sőt az erdősítési hátrálékok leküzdésére mentől több erdőtelepítő alkalmazása látszott kívánatosnak.

A háború után tényleg rohamosan növekedett az erdőtelepítők száma; 1921-ben a debreceni erdőhivatalnál 85, a nagycserei erdőhivatalnál 445, a halápi erdőhivatalnál 414, a

guthi erdőhivatalnál pedig 36, vagyis összesen 980 erdőben lakó erdőtelepítő család volt.

Különösen a háború alatt és a háború után beözönlött existencianélküli erdőtelepítők között nagyon sok volt a megbízhatatlan és munkátlan elem, akik nagyrészt az erdőtelepítést átmenetileg csak elhelyezkedési lehetőségnek tekintették, s csak a föld hasznára és erdőtelepítés nélkül való kizsarálására törekedtek. E szempontoktól vezettetve, erdősíteni nem akartak, s ha erre rákényszerítették őket, akkor a csemetéket titokban elpusztították, hogy azokkal dolguk ne legyen s a föld művelését ne zavarják s terményeiket ne árnyékolják. Egy részük még a föld művelését is elhanyagolta s állattartással és erdei károk útján szerzett faanyagok eladásával igyekeztek magukat fenntartani.

Ilyen körülmények között több esetben a vákáncsos a részére kiosztott és még ahhoz foglalt területet néha már 3—4, sőt több évig is gazdaságilag használta anélkül, hogy számottevő erdősítést mutathatott volna fel.

Ha még hozzászámítjuk azt, hogy a fentebb kimutatott bentlakó erdőtelepítőknek 1921-ben

a debreceni erdőhivatalnál: 77 drb tehén, 16 drb borjú, 25 drb ló, 70 drb csikó, 85 drb sertés,

a nagycserei erdőhivatalnál: 250 drb tehén, 70 drb borjú, 42 drb ló, 12 drb csikó, 115 drb sertés, 160 drb malac,

a halápi erdőhivatalnál: 410 drb tehén, 136 drb borjú, 138 drb ló, 12 drb csikó, 190 drb sertés, 240 drb malac,

a guthi erdőhivatalnál: 35 drb tehén, 28 drb borjú, 9 drb ló, 36 drb sertés, 75 drb malac állatjuk élt bent az erdőterületen és azt téli és nyári legeltetéssel terhelte, azoknak téli takarmányát az erdőben való szénakaszálás adta, mindinkább meg kellett állapítani, hogy az erdősítési hátrálékoknak leküzdése ilyen erdőtelepítőkkel meg nem oldható, az erdőterületre pedig az erdőtelepítők visszaélései, családtagjainak kártevései és állataiknak legeltetése és pusztításai számokban ki nem fejezhető károkat jelent.

E téren ezen tarthatatlan állapotok úgy a város vezetőségét, mint az erdészeti személyzetet arra az elhatározásra kényszerítették, hogy ezt az állapotot gyökerében megváltoztassák.

Számolni kellett azonban azzal, hogy a nagymérvű erdősítési hátrálékoknak kizárólag házilas erdősítés útján való megszüntetése a városnak óriási összegekbe került volna; másrészt szociális szempontból sem volt lehetséges az erdőtelepítési rendszer egyszerre való megszüntetése, végül pedig az sem lehetett cél, hogy a jóra való, megbízható, szép telepítési eredményeket felmutató erdőtelepítők kiküszöböltessenek. Ezenkívül a mezőgazdasági közteshasználattal való erdősítést megfelelő módon fent is kell tartani, mert eltekintve a pénzügyi vonatkozástól, a legtöbb csemetének fejlődése érdekében szüksége van az ültetés után még egy pár évi talajművelésre.

Figyelembe kellett venni azt is, hogy az erdőtelepítőkben meggyökeresedett az a gondolat, hogy önelkülük a városi erdőkben az erdősítési hátrálékok megszüntetését nem lehet véghezvinni, ami aztán kifejezésre jutott magaviseletükben is.

Mindezekről az erdőfelügyelő a város vezetőségét 1923. évben felvilágosítva, teljes megértéssel és megegyezéssel megállapították a cél érdekében követendő eljárást és rendszabályokat s ezzel együtt egy új telepítési szabályrendelettervezet készítettetett, amely jóváhagyás alatt van, de a munkálatok jóváhagyásig is annak megfelelőleg irányítatnak.

Mindezeket megfontolva, a legcélszerűbbnek látszott a meg nem felelő erdőtelepítők fokozatos eltávolítása, a jóra való, eredményt felmutató telepítők meghagyása mellett, a bentlakás és állattartás nélkül való köztesművelés útján történő erdősítés, valamint ezzel párhuzamosan a szükséghez képest, a házilas pénzes művelésű erdősítés bevezetése, amely utóbbira az erdőtelepítők által kiélt s emiatt köztesműveléssel fel nem újítható, nemkülönben a kitett telepítőtől visszamaradó területek, valamint az alátelepítések véghezvitelére van szükség.

Az erdőtelepítővel szemben a legfőbb követelmény — s az a legszigorúbban meg is követeltetik —, hogy minden erdőtelepítőnek csak azt a földet szabad gazdasági növények termesztésére felhasználni, amelyet teljes sűrűséggel bevetett vagy beültetett, vagy teljes sűrűségűre bepótolta.

Az erdőtelepítésekben a dézsmástermelés végkép eltöröltetett, mert olyan területet, amely dézsma alá kerülhetne, nem

szabad mezőgazdaságilag használni. A telepítő a területére szükséges csemetéket a saját külön csemetekertjében maga köteles nevelni, vagy a különlegesebb fajtákat a város csemetekertjeiből kapja; tölgymakkot szintén a város által gyűjtött készletből kap. Állatot csak a szabályzatilag megállapított mennyiségben és fajtában szabad tartani.

Ezen főbb elveket és szabályokat be nem tartó, vagy do-
logtalan erdőtelepítő eltávolíttatik s helyébe vagy más jó erdő-
telepítő, vagy a házilagos erdősítés lép.

Ezen főbb vonásokban előadott intézkedésekkel elértük azt, hogy az erdőtelepítőknek az erdőn lakó létszáma 1927. év végén a hivatalos kimutatások szerint, a debreceni erdőhivatalnál 36-ra, a nagycsereinéél 130-ra, a halápinál 260-ra, a guthinál 12-re apadt le, vagyis 1921 óta 542 bentlakó erdőtelepítővel kevesebb van. Ezen számoknak megfelelően apadt a családtagok és az erdőben tartott jószágok száma is; ezzel szemben pedig a kintlakó, természetbeni járandóságokat nem élvező erdőtelepítők száma viszonylagosan emelkedett. Elérhető volt az is, hogy a nem megfelelő erdőtelepítők az erdőterületről legnagyobb részben önként távoztak el, mert megszűnt a területeknek erdősítés nélkül való mezőgazdasági kizsárolásának lehetősége, s csak kevés telepítőtől kellett kiutasítás útján megszabadulni. Ma már, 4 évi ily irányú következetes eljárás után — itt-ott előforduló kivételekkel —, az erdőtelepítők megfelelő eredményes erdősítést tudnak felmutatni.

A város vezetősége az erdőségeinek jókarbahozatalára s ezáltal fatőkénének, illetőleg vagyonának növelésére az állami erdészeti személyzettel vállvetett munkával, megértő gondoskodással és nagy anyagi áldozatokkal törekszik. Ennek tanulsága, hogy a város házilagos csemetenevelésre és erdősítésre az utolsó években évenként 60—80.000 pengőt fordít, úgyhogy az 1927. év végével az összes erdősítési hátrálék 1300 k. holdra tehető. A négy utolsó évben az erdősítési hátrálékból, valamint a vágásterületeken 6551 k. hold erdősített be, a pótlásokat és ismétléseket nem számítva. Négy év alatt 24,415.000 darab csemete, 7.082 q kocsányos tölgymakk használtatott fel az új erdősítésekre, valamint az ismétlésekre és pótlásokra.

Magának az erdősítésnek a gyakorlati végrehajtásánál

kétféle módot kell követni, mert egészen másképpen kell az erdősítési munkálatokat a zárt erdőtesteket képező erdőterületeken és megint másképpen a szaggatott erdőtesteknél keresztülvinni, amely utóbbiak egyszersmind legeltetési és kaszáltatási szolgálommal is terhelve vannak, amely körülmény az erdősítésnek is irányt szab. A zárt erdőtesteknél a tölgyeseket természetes és mesterséges alátelepítéssel lehet felújítani s ezáltal a fiatalosokat a védőállomány alatt felnevelni, sőt a tölgytalajokon álló akácösöket is ily módon lehet tölgyessé átalakítani. A legeltetési szolgálommal terhelt szaggatott erdőterületekből álló nagycserei és halápi tögyeseknél ez a felújítási mód nem lehetséges.

Az erdészeti kezelésre rendkívül nagy feladatot ró és tartó, nagy munkát igényel az ohati erdő szíkes részeinek a betelepítése és a Hortobágy fásítása.

Az erdőtelepítéseknek, illetve erdősítéseknek itt rendkívüli nagy akadályát képezik a szélsőséges klimai viszonyok, ezek között különösen a hosszas tavaszi és nyári szárazságok, amelyek — a talajnak mély kiszáradása folytán — sok csemete áldozatul esik, a késői fagyok is jelentékeny károkat szoktak okozni. További nagy nehézségeket okoznak a sokféle kártevők, amelyek egymásután fellépve, végre is a csemeték kipusztulását eredményezik. Az utóbbi időkben különösen rendkívüli sok kárt okoz a cserebogár pajodja.

Erdei károk, erdővédelem, kártevők pusztítása.

A városi erdőkben az erdei kártételek 90%-a legeltetési kihágás s csak körülbelül 10% az erdőkáresetek száma. A nagymérvű legeltetési kihágás az erdőbirtok egy része szaggatottságának s ezáltal az emberi lakások és mezőgazdasági földek közbeékelődésének következménye. Mint minden vonalon, úgy az erdei kártételeknél is jelentkezik a szaggatott erdőrészeknek rendkívül kedvezőtlen helyzete. Az erdő védelme ezen szaggatott erdőknél szintén nagyon nehéz. Az erdővédelemnél az erdőőri védszemélyzetet nagymértékben támogatják a környékbeli falvakban elhelyezett csendőrörsök s különösen hathatós segítségére van a nagycserei csendőrörs, amely éppen

a nagyon elharapódzott erdőkárosítások megfékezésére helyeztetett oda.

Erdei tüzesetekből származó jelentékenyebb károk a közelmúltban nem fordultak elő. Az előforduló kisebb tüzeseteket vagy a pásztorok gondatlansága, vagy a Debrecen—nyírábrányi és Ohatpuszta—Kócs—Tiszacsege közt az erdőben haladó mozdonyokból kipattanó szikrák okozták.

Az erdei kártevők közül már az előbbi szakaszban felemlített cserebogár és cserebogárpajod az itteni erdőségek legnagyobb kárttevő ellensége. Legutóbb az 1924. évi kisebb arányú, majd az 1925. évi óriási cserebogárrajzás a lombozat lerágásával az erdők évi növedékét nagyon visszavetette. Ez azonban elenyésző kár azokhoz képest, amelyeket a cserebogár álcája, a pajod pusztítása okozott. A három év alatt a földben kifejlődött pajod már a második évben a 4—6 cm nagyságot éri el és hatalmas étvággal pusztítja a növényzet gyökérzetét.

Ha láttuk 1925. évben a cserebogarak tömegét s ha minden cserebogárra 30 darab petét számítunk (egy 60—70 petét tojik), elképzelhetjük, milyen óriási tömegben él a földben a cserebogár pajodja. A nagy cserebogárrajzás után a jelentkező pajod pusztításával kapcsolatban, a pajod élete élénk megfigyelés tárgyát képezte, s idevonatkozó ásatások útján szerzett adatok szerint, a fertőzött területeken 1 kat. holdon általában 25—65.000 pajod volt található, de voltak olyan területek is, ahol egy kat. holdra 120.000, sőt 180.000 darab pajod is esett. Minthogy a pajodok októberben már 20 cm-en alul, novembertől májusig pedig 30 cm és azon aluli mélységben vannak a földben, a tavaszi és őszi erdészeti és gazdasági földmunkálatokkal igen kevés százalék kerül felszínre s kevés pusztítható el. Június-augusztusban ugyan 10 cm-re jön fel a földszíne alá, a gazdasági munkákkal együtt akkor sem pusztítható el sok, mert a kapálási munkák ezt a mélységet nem érik el. Szénkénegezéssel való irtás a költségek miatt nem lehetséges, így a védekezés csakis a cserebogár elpusztítására szorítkozhatik. A csapásként jelentkező pusztítások megakadályozására ez évben Debrecen sz. kir. város törvényhatóságának területére a cserebogár hatósági irtására megfelelő alaplétesítésével szabályrendelet készült.

Ezekén kívül felemlítendők az egérkárok, amelyek különösen az őszi tölgymakkvetésekben okoznak nagyobb károkat s a nagy erdei gazokban még a tartós, nagy esőzésektől sem pusztulnak el. A rovarok közül érzékeny károkat okoz az *Ocneria dispar* (gyapjas pille) hernyóinak a pusztítása, amely legutóbb 1922—1924. években nagy mennyiségben fordult elő. Együtt lépett fel ezen kártevővel a *Cnetocampa processionea* (búcsús lepke), amelynek károsításai az *Ocneria dispar*éval egyenlők.

A *Tortrix viridána* rügyfakadás után lép fel s a tölgy leveleit és virágait pusztítja, s így a makktermést is tönkreteszi.

Előfordul majd minden évben a liztharmat is kisebb-nagyobb mértékben. Ez a károsító itt magában nagyobb károkat nem szokott okozni, ha azonban előzetes hernyórágások után lép fel, a csemetét elpusztítja.

Terhek és szolgalmak.

A használatok cím alatt a tűzifánál feltüntetett egyházak és intézmények stb. részére kiszolgáltató tűzifateher tételén kívül, a nagycserei, halápi, valamint kisebb mértékben a guthi erdőhivatalok területén levő erdőségeket súlyosan terheli a Debrecenben házzal és kaszálóbirtokkal rendelkező polgároknak telekkönyvileg biztosított kaszáltatási és téli legeltetési joga. A jogosultak a szolgalmi jogukat az 1888. évben készült, a törvényhatósági bizottsági közgyűlés 1888. évi 60—1921. bkgy. szám alatt jóváhagyott és a m. kir. belügyminiszter úr által az 1888. évi 23.035. szám alatt megerősített legeltetési szabályrendelet alapján gyakorolják. Ez a szabályrendelet a mai gazdasági és birtokviszonyoknak már nem felel meg, amiből sok félreértés származik. Az 1926—1927. év telén a nagycserei erdőhivatal 1800 kat. hold legeltetésre felszabadított területén 527 számosmarha, 92 ló, 862 sertés, 75 malac és 566 juh, a halápi erdőhivatal 2200 kat. hold területén 741 számosmarha, 125 növendékmarha, 125 ló, 1 csikó, 1227 sertés, 298 malac és 641 juh; a guthi erdőhivatal 1600 kat. hold területén 184 számosmarha, 45 ló, 525 sertés és 251 juh legelt, vagyis a nagycserei és halápi erdőhivatal kerületében a fel-

szabadított 4000 kat. hold erdőterületre 5279 darab vegyesjóság legeltetése esett.

Ugyanezen a területen az 1927. év folyamán szolgálat alapján a kaszáltatás is gyakoroltatott. Ezek a számok mutatják, hogy azok az erdőterületek, amelyek a mezőgazdasági birtokok közээkeltségük miatt az emberi és állati károsításoktól amúgy is legtöbbet szenvednek, ezenfelül még mennyire igénybe vannak véve a kaszáltatás és téli legeltetés által is.

Előzően előadottakból kitűnik, hogy éppen ezen erdőterületeknél hiányzik a faállományból mintegy 60%, vagyis erdészeti szempontból ezen erdőterületeknek 60%-a parlagnak tekinthető, s ha figyelembe vesszük, hogy a meglevő faállomány is a talajának kaszáltatás és legeltetés útján való folytonos igénybevétele által növekvésében korlátozva van, elbetegeskedik és idő előtt csúcsszáradást kap, a talaj pedig a ritka faállomány és legeltetés miatt a szelek és nap hatása alatt folyton romlik; ezekből, valamint az előbb elmondottakból megérthetjük, hogy mi az oka a városi erdőkben hiányzó óriási fatömegnek, amely szerint a 2,100.000 m³ szabályos állapotnak megfelelő fatömeggel szemben, a tényleges készlet csak 960.000 m³-t tesz ki, vagyis a lábon álló fakészletnek, illetve az évi vágás fahozamának kerekén 54%-a hiányzik.

A jövő feladatai.

Az előzően előadottakból következik, hogy az erdészeti kezelés a városi erdőknél mutatkozó bajok és hátrányok okainak megismerése után, az utóbbi időben legfőbb kötelességének tartotta az erdő fatömegének növelésére és az erdőtalaj védelmére a zárt, lehetőleg egykorú fiatalosok nevelését, amelyre a jövőben is a legnagyobb kitartással kell törekednie, különösen azért is, mert az erdőterületeknek legeltetésre való felszabadítása után a tisztások vagy felújítatlan területek a vágásig többé be nem erdősíthetők, másrészt azért is, mert az erdőben legeltetési szolgálommal bíró jogosultjaik érdekeinek is ez felel meg.

Az elmondottak után tisztán állhat előttünk, hogy a városi erdőknél gyenge záródását, talajának leromlását, faegy-

deinek csúcsszaradását és évi fahozamának alacsonyosságát nagyrészen a szétszórtság és a mezőgazdasági birtokok közé való beékeltség s ugyanezen erdőknek még kaszáltatása és téli legeltetése okozta. A városnak tehát — amint ezt eddig is tette — az erdőben fekvő vagyona érdekében még fokozottabb mértékben kell zárt, egységes erdőterületeket létesíteni s birtokpolitikáját ily irányban nagy vonalakban megalkotni. Ezzel kapcsolatban a kaszáltatás és téli legeltetés szolgálmi jogviszonyai is rendezendő a jogosultakkal akként, hogy az állattenyésztés, mezőgazdasági és legeltetési viszonyainak fokozatos fejlesztésével az erdők kaszáltatásának és téli legeltetésének megszűnése az állattartásra se csökkenőleg ne hasson, se pedig zökkenést ne okozzon.

Az erdőgazdasági kettős könyvvitel

Befejező közlemény. írta: *Szabó István.*

III. AZ ÉVKÖZI FORGALOM NYILVÁNTARTÁSA.

Az erdőgazdaságnak a vagyon nyilvántartását szolgáló nélkülözhetetlen könyvei: 1. a napló, 2. főkönyv, 3. földkönyv, 4. az üzemtervek nyilvántartásaikkal, 5. az építményleltár, 6. a berendezésleltár, 7. az anyagszámadás, illetve scontrokönyv, 8. az adósok és hitelezők könyve, 9. a kihágási napló. Ezek közül csak azokat tárgyaljuk, amelyek a tulajdonképpeni könyvviteli célokat szolgálják, mint a napló, a főkönyv, a scontrokönyv.

A napló a vagyonállománynak mindennemű évközi változását időrendben felsorolja és elszámolja. Rovatbeosztása a következő: folyószám, dátum, a tárgy megnevezése, az elszámolás helye, tartozik és követel pénzrovat, napló egy értékrovattal, végül esetleges megjegyzésrovat. E három értékrovatos napló első két tartozik és követel értékrovata a pénzbevétel és kiadás részére szolgál, a harmadik „napló” hasábjába pedig a nem készpénzes vagyongorgalmat, vagyis a hitel és az üzemen belüli (csere) elszámolásokat értékeli. Ezen háromrovatos rendszernek célja és előnye az, hogy a számadó, amint valami vagyonsvltözás történik, az ezzel kapcsolatos készpénz- és